

**Община Велико
Търново**

Весела Величкова, водещ финансов анализатор
v.velichkova@bcra-bg.com

Деница Николаева, финансов анализатор
d.nikolaeva@bcra-bg.com

	Първоначален рейтинг 08/2007г.	Актуализация 10/2008г.	Актуализация 12/2009г.	Актуализация 24.09.2010г.
Кредитен рейтинг на община Велико Търново				
Дългосрочен рейтинг:	BBB-	BBB	BBB	BBB
Перспектива:	Положителна	Стабилна	Стабилна	Стабилна
Краткосрочен рейтинг:	A-3	A-2	A-2	A-2

Българска Агенция за Кредитен Рейтинг е единствената българска агенция, включена в списъка на Комисията за финансов надзор и нейните рейтинги се признават за нейните нужди наравно с международните агенции **Moody's, Standard & Poor's** и **Fitch**. До момента е присъдила кредитен рейтинг на почти всички водещи застрахователни компании. През 2004г. БАКР адаптира методологията за рейтинг на кредитоспособността на общини от ICRA (An associate of Moody's Investors Service).

Българска агенция за кредитен рейтинг (БАКР) запазва дългосрочния кредитен рейтинг на община Велико Търново на BBB, перспектива: стабилна и краткосрочен рейтинг A-2. Използвана е официално приетата от БАКР методология за присъждане на кредитен рейтинг на община (http://www.bcra-bg.com/files/file_67.pdf).

За изработването на кредитния доклад и присъждането на кредитен рейтинг е използвана информация от оценяваната община, Министерство на финансите, Национален Статистически Институт, Агенция по заетостта, база данни на БАКР, консултанти и други източници на публична информация.

Като цяло през 2009г. общините отчетат влошаване на отчетените резултати. Глобалната икономическа криза се отразява на постъпленията от данъци – налице е спад от 17%. Ръстът на инвестициите се забавя от 30,6% през 2008г. до 28,8% през 2009г. Продължава тенденцията на спад в приходите от продажба на имущество, започнал през 2008г., което е индикатор за намаляване на зависимостта на общините от този приходоизточник, който няма смисъла на постоянен доход. Собствените приходи запазват тенденцията си на нарастване, като ръстът за 2009г. се запазва приблизително на нивата от предходната година.

На база тенденциите във финансовото състояние и правната регулация на общините, както и предвид глобалната икономическа криза, която рефлектира върху финансовото състояние и на общините, считаме, че цялостният системен риск, свързан с дейността им в страната, се запазва умерен.

След две поредни години с положителен естествен прираст през 2009г. община Велико Търново отчита отрицателна стойност на този показател, но тя все пак е над два пъти по-висока от средната за страната. При гъстотата на населението се наблюдава незначителен спад както за общината, така и за страната като цяло.

Произведената продукция от предприятията в общината през 2008г. нараства с 22%, като ръст се наблюдава при всички отрасли. Инвестициите в ДМА на предприятията нарастват с ~14% на годишна база, но стойността им остава по-ниска в сравнение с 2006г. *БАКР оценява риска, произтичащ от външните фактори, като относително нисък.*

БАКР оценява положително оперативния излишък в размер на 1,9 млн.лв., който Велико Търново отчита за първи път от 2004г. насам. През периода на актуализация нарастват капиталовите разходи, достигайки 6 670 хил.лв. Този ръст заедно със спада в приходите от продажба на имущество обуславя формирания през 2009г. дефицит от инвестиционна дейност в размер малко над 4 млн.лв. Общо дефицитът се покрива главно от депозити и средства по сметки на общината.

През 2009г. приходите за местни дейности значително намаляват, основно по линия на субсидиите и трансферите. Спадът в собствените приходи е в размер на 10% и е по линия както на данъчните, така и на неданъчните приходи. При данъчните приходи се наблюдава спад от ~12%, като намалението е изключително по линия на данъка при придобиване на имущества поради значителното намаление на броя регистрирани сделки. Най-голяма тежест в неданъчните приходи имат постъпленията от такси, които нарастват с 4%. Увеличение отчитат почти всички видове такси с изключение на административните и перо Други общински такси. Доходите от собственост нарастват с 15%, най-съществено увеличение (86%) е налице при наемите на земя. И през 2009г. продължава тенденцията на спад в приходите от продажба на имущество, започнала през 2008г.

През периода на актуализация община Велико Търново е свила значително текущите си разходи в резултат на икономическата криза и те възлизат на 14,8 млн.лв. при 22 млн.лв. през предходната година. Към 06.2010г. отчетените просрочени задължения на общината са

197 хил.лв. *Риска от финансовото състояние на община Велико Търново оценяваме на относително ниско ниво.*

По отношение на разпределението на разходите по функции през 2009г. се наблюдава спад при почти всички функции, като той е най-голям при „Социално осигуряване, подпомагане и грижи” и „Общи държавни служби”. Ръст, макар и минимален, е налице единствено по функция „Жилищно строителство, БКС и ООС”. Разходите по нея представляват 57% от общите разходи. При текущите разходи основно перо се запазва издръжката на чистотата. Общината продължава да използва сметището при с. Щереметя за твърди битови отпадъци. В ход е проект за изграждане на регионално депо между селата Щереметя и Драгижево на етап ОВОС. В процес на изпълнение и одобрение са значителен брой проекти за подобряване на инфраструктурата в общината по различни финансиращи програми. *БАКР оценява риска от оперативни практики като умерен.*

Основните финансови показатели на общината са съпоставени със средните стойности за страната и с тези на група общини областни центрове (с изключение на София), разгледани на глава от населението. При сравнението на общите приходи Велико Търново следва тенденцията на намаление, характерна за другите две групи, докато при приходите за местни дейности леко изостава. Капиталовите разходи отчитат ръст, но въпреки това остават по-ниски както спрямо средните за страната, така и в сравнение с групата общини областни центрове. Положително оценяваме спада на дела на приходите от продажба на общинско имущество, който води до подобряване на структурата на собствените приходи. *БАКР оценява риска, произтичащ от позицията на общината в сравнителен план, като умерен.*

През периода на актуализация кмет на община Велико Търново продължава да бъде д-р Румен Рашев. Отчетена е сравнително висока събираемост при

основните приходни пера: при данък върху недвижимите имоти - 82,38%, при такса битови отпадъци – 102,86%. Оценяваме високо инициативността на общинското ръководство за подобряването на общинската инфраструктура, както и активността му по отношение източниците на финансиране и разработването на проекти по финансиращи програми. *БАКР запазва много добрата оценка за мениджмънта на общината.*

Изготвената финансова прогноза показва, че през целия прогнозен период общината е в състояние да покрива минимално необходимите разходи със средства от собствени приходи и ОИС. Велико Търново успява да реализира положителен свободен паричен поток през целия прогнозен период и значително увеличава наличностите си по сметки. *БАКР счита, че общината ще се характеризира с много добра кредитоспособност в краткосрочен и дългосрочен план.*

Основни финансови показатели в лева

	2009	2008	2007
Общо приходи	52 232 868	63 683 505	46 897 081
Приходи за местни дейности, в т.ч.	19 386 877	26 523 964	22 266 836
Собствени приходи:	16 985 238	18 795 939	19 410 626
- данъчни приходи	4 979 742	5 650 033	4 993 885
- неданъчни приходи	12 005 496	13 145 906	14 416 741
Субсидии и трансфери за местни дейности	2 401 639	7 728 025	2 856 210
Капиталови разходи	6 669 608	5 486 146	2 424 094
Оперативен резултат	1 909 071	-5 098 194	-5 989 579
Оперативен резултат преди лихви	2 195 933	-4 713 274	-5 753 491
Резултат от инвестиционна дейност	-4 043 187	4 134 842	5 269 424
Дефицит/излишък за местни дейности	-2 134 116	-962 352	-720 155